

S Dušanom
Brozmanom o odchode
Pro Helvetia

Strana 26



KULTÚRA

25. strana

SME

24. 6. 2005

Otvoríte sa
na dovolenku?
Často vďaka
24. 6. 2005
ZDRAVIE
SME
31. strana

Mozog využívame len na desať percent. Prečo?

ZDRAVIE
podľa posledných štúdií
môže byť človek, ktorý
si chce zachovať, sa rozhodnúť
pre zdravý životný štýl.

Strany 31 – 32

Netrhal som sa robiť tento film

Na Art Filme vyvolal veľkú diskusiu film Malteho Ludina, syna Hitlerovho spolupracovníka

Nie je to ani príbeh o otcovi, nie je to ani príbeh o vojnovom zločincovi. Je to príbeh o človeku, ktorý bol jedným aj druhým.

Hans Elard Ludin bol blízkym spolupracovníkom Hitlera, v roku 1941 prišiel ako jeho splnomocnenec na Slovensko. Za vojnové zločiny bol v roku 1947 popravený, ale jeho vdova svojim deťom tvrdila, že bol vojnovým hrdinom. Deti jej dlho bezstarostne verili a niektoré sa snažia veriť aj dnes. Hansov syn, režisér MALTE LUDIN začal nanovo pátrať, vyhľadával dokumenty a svedkov. Čo s tým? Pýtal sa svojich súrodencov pred zapnutou kamerou. O filme Dve či tri veci, ktoré o ňom viem porozprával aj pre denník SME.

Všimli ste si v strižni, ako veľmi sa na otca v tvári podobáte?

„Sám by som si to nevšimol, museli ma na to upozorniť.“

Vo filme sú detailné zábery na jeho fotky. Hľadali ste v jeho tvári nejaké črty, ktoré by prezrádzali jeho povahu?

„Doma mi vždy vraveli, aký bol otec milý, ako vedel na ľudí zapôsobiť, že ich hneď získal svojou žoviálnosťou. Keď som sa pozeral na jeho rodinné fotky, mal som z neho rovnaký dojem. Ale keď som počul jeho hlas pri politickom prejave, podivil som sa: kto to je? Snažil sa rozprávať ako Hitler – a darilo sa mu!“

Použili ste aj posledný filmový záber, na ktorom je váš otec živý. Bola to jeho obhajovacia reč na súde. Ako na vás na ňom pôsobil?

„Ten záber z procesu som použil viackrát, na záver som ho pustil spomalene a bez zvuku. Som rád, že sa na to pýtate, práve v tom zábere som chcel spoznať otcovu tvár. V niektorých chvíľach sa mi zdal milý, ale stačilo, aby tvár mierne odvrátil alebo naklonil, a bol to iný človek. Videl som sebavedomého človeka s vláderskými túžbami.“

Čo to pre vás znamenalo?

„Bol som veľmi smutný, keď som tú polohu objavil. Ale ja som filmár, študujem obrázky. A pri nich som zistil, aký bol môj otec.“

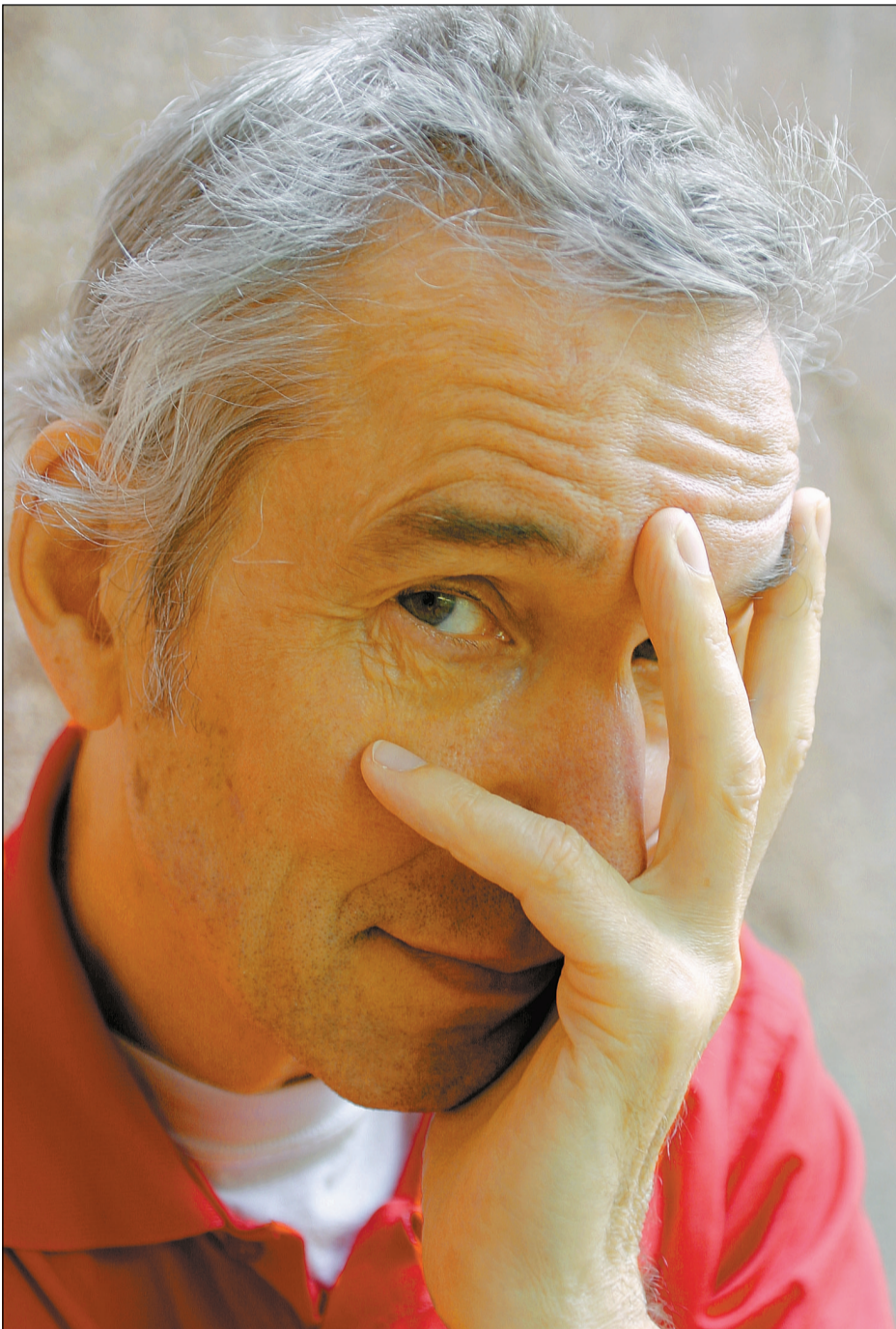
Prečo sa u vás doma udržoval mýtus, že otec bol hrdina?

„Starú mamu som poznal len krátko, nestihol som sa jej nič spýtať. A moja mama mala po vojne len dve alternatívy: buď bude vdovou po hrdinovi, alebo po vojnovom zločincovi.“

Pamätáte si, ako ste na otca zmenili názor?

„Vďaka recenzii na knihu Ernsta von Salamon, vyšla v Neue Züricher Zeitung. Poznal som tú knihu, posledných tridsať strán v nej bolo venovaných otcovi. Boli to oslavné slová. Recenzentovi prekážalo, ako sa o niekom, kto prenasledoval Židov, môže písať tak pozitívne. Nahnevane som mu napísal, že môj otec predsa Židom pomáhal, bojoval proti nacizmu. Dostal som odpoveď: Mladý muž, vy ste asi nečítali základnú literatúru. A vtedy som sa začal hanbiť. Mal som už 24 rokov, a ešte som o tom nerozmýšľal.“

Váš film nie je len o hľadaní pravdy, ale aj vyrovnávaní sa s ňou.



Malte Ludin.

FOTO – LUCIA GARDIN

„Áno, súhlasím. Čím viac sa približujete k pravde, tým viac duševnej rovnováhy v sebe nájdete.“

Cítili ste to aj ako vašu spoločenskú povinnosť?

„Samozrejme. Netrhal som sa, aby som robil tento film, radšej by som robil niečo veselé.“

Prečo nestačilo, že s jeho zločinom sa už spoločnosť vyrovnala – tým, že ho popravila? „Či smrť stačí? Ale on bol odsúdený za zločin!“

Je to teda málo?

„To, že ho popravili, ešte neznamená, že sa o ňom môžu šíriť klamstvá. Jeho smrť by mala pobádať k hľadaniu pravdy. Podobnú otázku sa ma nahnevane pýtala aj sestra: Prečo ho musím ešte raz odsúdiť? Ale ja ho neodsudzujem, len

odkrývam, čo sa naozaj stalo a chcem, aby to naša rodina videla.“

Svojich súrodencov sa pýtate vždy po jednom, nikdy ste nevyvolali spoločnú debatu. Prečo?

„Navrhol som to, chcel som, aby sme šli spolu na otcov hrob. Ale nechceli, musel som sa toho nápadu vzdať. Škoda, som presvedčený, že by z nás mohlo vyjsť na povrch niečo veľmi závažné. Ani si to neviem predstaviť, ale určite by sme sa strašne pohádali.“

Dnes môže režisér nakrútiť dokument sám, s malou digitálnou kamerou. Vy ste zvolali kameramana a zvukára. Nebolo to pre vašich súrodencov prekážkou navyše?

„Áno, sestra Barbel so štábom vôbec nechcela rozprávať, súhlasila pod podmienkou, že pri nakrúcaní budem sám. Až keď sme mali skoro všetko hotové, privolila, aby prišli aj ostatní. Lenže po dvadsiatich minútach bola taká podráždená, že kameraman radšej vypol kameru.“

Zvykli ste sa o otcovi rozprávať aj pred nakrúcaním?

„Bývame spolu málo. Ale sestry mi povedali, že o tejto téme už diskutovali aj bezo mňa. Nevieť posúdiť, ako to vyzeralo. Ich názory sú dosť v opozícii. Pre Barbel je otcova pozícia hrdinu neotrasiteľná, Elen si nie je istá. V hlavie vie, kto jej otec bol, ale v srdci cíti niečo iné. Jej schizofrénia sa týka aj nás, všetkých, ktorí majú rovnaký rodinný príbeh. Lenže málokto si ju pripúšťa.“

Myslíte si, že nemecká trauma je prenosná aj na iné národy?

„Vy ju chápete?“

Nie.

„Neviem to za nikoho zodpovedať, vidím to len zo svojho pohľadu. Každý sa musí pýtať sám seba. A som rád, že sa tu tak intenzívne pýtate.“

KRISTÍNA KÚDELOVÁ



Záber z filmu Dve či tri veci, ktoré o ňom viem.

FOTO – ART FILM

Päť víkendových tipov na hudobné festivaly

Motorest pri Malackách, prešovské kúpalisko, okolie hradu Krásna Hôrka, čajovňa v mestečku Kunov pri Senici alebo Modra? Ak máte radi hudbu a festivalovú atmosféru, ponúkame vám niekoľko možností, ako stráviť najbližší víkend.

Country mlyn

Český pesničkár Wabi Daněk je krstným otcom a tradičným hosťom festivalu Country mlyn. Motorest neďaleko Malaciek ožije dnes podvečer a krátko po osemnástej hodine by sa mal návštevníkom predstaviť práve Daněk s bubeníkom Milošom Dvořáčkom.

Hoci väčšia časť programu Country mlynu sa žánrovo drží názvu, medzi tohtoročnými účinkujúcimi okrem Františka Nedvěda figuruje napríklad aj Jana Kirschner, český Yo Yo Band či Václav Neckář so skupinou Bacily. Komu sa bude dávka country náhodou páčiť, môže sa doraziť na štýlovej diskotéke, ktorá potrvá až do ranných hodín v nedeľu.

Sigord

O tradičný hudobný program počas sezóny na prírodnom kúpalisku Delňa v Prešove sa stará festival Sigord. Organizátori dvojdňovej akcie, ktorá sa začína dnes o šiestej, sa nevymedzujú žánrovo, a tak tam pookrejú rovnako priaznivci folku, country ako i world music. Vlasta Redl, Slávek Janoušek, Samson Lenk, Zuzana Mojžišová, Pressburger klezmer band, Mango Molas, New Country & John Dale – to sú najznámejšie mená zo zoznamu účinkujúcich.

Tento rok pribudlo druhé pódium, kde sa bude hrať nonstop – reprodukováná hudba, world music party v podaní Roba Gregora z Rádia_FM či revivalové kapely Guns'n'Roses alebo Michala Tučného.

Infernofest a Fest fiesta

„Založenie tradície veľkého hudobného festivalu a nový impulz v kultúrno-spoločenskom dianí,“ sľubujú organizátori Infernofestu, nového prírastku na letnej festivalovej mape Slovenska. V praxi to znamená, že priestor v okolí hradu Krásna Hôrka pri Rožňave sa dnes a zajtra zmení na rockovú arénu slovenských skupín od No Gravity cez Arzén až po Metalindu.

Prvý koncert sa začína už dnes o 15.00 h, dôvodom na cestu môže byť pre niekoho aj bohatý sprievodný program, v ktorom figurujú napríklad bizarné súťaže v pití piva, zatĺkaní klincov alebo mistr mokré slipy.

Trochu iné publikum sa zrejme zide v dedinke Kunov pri Senici, kde dnes v kultúrnom dome štartuje Fest fiesta. Časť priestoru obýva Čajovňa u susedů, ktorej majitelia sa rozhodli osláviť štvrté narodeniny priestoru dvojdňovým hudobným festivalom. Spomedzi „gratulantov“ účasť prisľúbili napríklad legendárni Psi vojáci a ďalšie skupiny ako Khoiba, Veneer, Chiki Liki Tu-a, Ska Pra Šupina alebo Čisté tvary.

Hudba Modre

Dnes o 19.00 h sa v evanjelickom kostole v Modre začína festival Hudba Modre. Vlastne naozaj „festivalík“, ako znie jeho podtitul, pretože do neďalekého festivalového programu v rámci koncertov klasky. Hudba Modre však prispieva aj k tomu, že zahraniční interpreti študujú súčasnú slovenskú hudbu.

„Napríklad nemecká flautistka Renate Kehr pre piatkový koncert ako prvá naštudovala novú skladbu Ladislava Burlasa, český Penguin Quartet, čerství finalisti súťaže v rámci festivalu Pražská jar zasa zajtra uvedú jeho Sláčikové kvarteto č. 3,“ hovorí violončelista Ján Slávik, ktorý je dušou podujatia.

V programe si našli miesto aj mladé talenty či tvorba syna Ladislava Burlasa Martina. Premiéry jeho novej skladby sa ujmú harfistka Adriana Antalová a violončelista Eugen Prochác. Mimo chodom, práve Prochác spolu s huslístom Petrom Michalicom a ďalším violončelístom Jozefom Luptákom patria medzi interpretov, ktorí sami robia podobné akcie v Banskej Štiavnici, Kremnici respektíve v Levoči a Bratislave. „Náš festival je tak zároveň poctou kolegom-organizátorom,“ dodáva Ján Slávik.

OLIVER REHÁK

Kde hľadať ďalšie informácie

www.countrymlyn.sk, www.festivalsigord.sk,
www.infernofest.sk, www.susedi.sk



Jednou z mála možností, ako vidieť slávnú českú alternatívnu kapelu okolo hudobníka a básnika Filipa Topola na Slovensku, ponúka Fest fiesta pri Senici, kde sa Psi vojáci predstavujú dnes o 21.00 h.

FOTO – ČTK